

Олена Мерзлякова,
кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник відділу
наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-4035-9144
e-mail: olena.merzliakova@gmail.com

ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ УКРАЇНЦІВ У ВОЄННИХ УМОВАХ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У статті висвітлено результати пілотного дослідження ціннісно-мотиваційної спрямованості українців у воєнних умовах цифрового суспільства. Виявлено закономірності щодо ціннісних пріоритетів українців та їх динаміки залежно від віку та приналежності до певних професійних спільнот. З'ясовано, що інтегративні налаштування, які містять такі складові, як соціальна культура, духовність, зрілість, безпека та екологія, є найважливішими для всіх вікових груп респондентів. Після 40 років ці показники помітно зростають. Професійними групами, де такі налаштування мають найбільші показники, є вибірка вчителів і психологів. Індивідуальні налаштування, що містять складові самовизначення, стимулювання, мотивації, досягнення, насолоди, мають приблизно однакові показники для всіх вікових груп. Щодо професійних груп вибірки, найбільш індивідуальні налаштування виявлено у групах учителів і студентів. Для суспільних налаштувань, що мають найменші показники в цілому, характерним є певна вікова динаміка підвищення показників з віком, особливо після 40 років. Професійною групою, у якій таких налаштувань виявлено найбільше, є шкільні вчителі. Криза середнього віку впливає на ціннісні налаштування респондентів. Це помітно за більшістю показників ціннісних налаштувань. Найважливішими для всіх професійних та вікових груп є такі ціннісно-мотиваційні спрямованості: самовизначення (індивідуальні налаштування), соціальність (суспільні налаштування) та зрілість (інтегративні налаштування). Тобто переважна більшість респондентів бажають визначити власне місце та роль у суспільстві й усвідомлено це реалізувати. Щодо гендерної відмінності ціннісних налаштувань, то для чоловіків більш важливими є активність, мотивація, впливовість, проте жінки частіше орієнтовані на соціальність, безпеку, екологію, зрілість, духовність, уміння насолоджуватись життям. У дослідженні використано методику «Життєві принципи та цінності», яка є переробленою, скороченою та адаптованою до сучасних реалій версією

«Ціннісного опитувальника» Шварца. Опитування, аналіз та візуалізація результатів проводяться за допомогою цифрових технологій.

Ключові слова: цінності, мотивація, українці, війна, цифрове суспільство.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Швидкі темпи цифровізації формують цінності цифрового суспільства й цифрової людини в умовах глобалізації. Їх актуальність не викликає сумнівів, однак нині для українців, які потерпають від війни, змінюються пріоритети ціннісно-мотиваційної спрямованості. Такі поняття, як цифрова держава, цифрова економіка, цифрова безпека, цифрова освіта хоч і не втратили свого значення, однак тимчасово відійшли на другий план. Для українців нині актуальними є питання виживання й порятунку в умовах війни, підтримання фізичного й психічного здоров'я, соціальної справедливості, дотримання прав людини, захисту національних інтересів тощо. У складні часи в суспільстві посилюється важливість наявності здорових моральних цінностей та світогляду. Саме загальнолюдські цінності об'єднують зараз людей як у реальному, так і у віртуальному світах. Водночас сучасні інформаційно-комунікаційні технології уможливають координацію зусиль усіх людей, зацікавлених у суспільно-політичному, соціально-економічному розвитку та підвищенні рівня добробуту населення.

На основі аналізу останніх досліджень і публікацій виявлено, що одним із найавторитетніших міжнародних досліджень є «Світове дослідження цінностей» (World Values Survey – WVS), започатковане в 1981 р. професором Мічиганського університету Р. Інглхартом. Воно охоплює 120 країн (майже 95% світового населення). Україна долучилася до цього руху в 1999 р. Останнє дослідження проведено в Україні в 2020 р. За результатами опитування зроблено висновки, що ціннісно-культурне поле українського суспільства характеризується суперечливим і дуже повільним відходом від пострадянських орієнтацій у сферах розбудови державного та політичного устрою, економіки, формування міжособистісних стосунків

тощо. Україна чітко задекларувала європейський шлях розвитку, однак, як свідчать емпіричні дані 2020 р., порівняно з результатами більшості країн ЄС, ціннісно-нормативна система виступає одним з бар'єрів руху в цьому напрямі (Світове дослідження цінностей 2020 в Україні | Український центр європейської політики, б. д.-б, 2020).

Варто наголосити, що останнім часом опитування щодо важливих для українців життєвих цінностей набувають дедалі більшої популярності. Так, проведене в серпні 2022 р. соціологічною групою «Рейтинг» опитування показало, що в умовах війни цінності українців зазнали лише незначних змін. На високому рівні залишився конформізм, значними є також цінності безпеки й традиційності. Найменше українці цінують багатство як цінність. Однак упродовж останнього року спостерігається зростання підтримки цінностей гедонізму, стимуляції та особливо самостійності. Домінантною для українського суспільства цінністю все ж таки залишається доброта (Ukrinform, 2022).

Ціннісні орієнтації студентської молоді, зокрема духовні цінності молодих українців, дослідив Ю. Пачковський. Автором подано визначення духовних цінностей як соціального явища, що спонукає людину не лише до самовдосконалення, а й до активної світоглядної діяльності, спрямованої на створення власного і неособистісного духовного середовища на засадах культурно-цивілізаційного прогресу людства. (Pachkovskyy, 2022)

Згідно з результатами опитування соціологічної компанії Gradus Research, що проводилося за підтримки Європейського Союзу в партнерстві з Центром економічного відновлення, оприлюдненими в листопаді 2022 р., переважна більшість українців (92%) вважають життя людини найвищою цінністю. У пріоритеті відповідей на запитання, що є найвищою цінністю, виявилися свободи та права людини (89%), взаємна допомога (86%), взаємна довіра (82%) та суспільна злагода (71%). Усі ці дані виглядають логічним підтвердженням сучасних тенденцій в українському суспільстві, зокрема зростання взаємної довіри та альтруїзму, збільшення значущості

суспільних інтересів порівняно з власними тощо. Адже це базові речі для сучасного розвиненого суспільства, тоді як для країни-агресора ані життя людей, ані інші зазначені демократичні принципи цінності не несуть (Ukrinform, 2022, 25.08).

У 2023 р. дослідницька компанія Gradus Research повторила традиційне опитування до Дня Незалежності. Аналіз результатів показав насамперед високий рівень емоційної залученості до життя країни, яке розподіляється на негативні та позитивні аспекти. Найбільш акцентованими негативними аспектами є небезпека, непрозорість і нечесність, що призводить до відчуття нещастя та суму. Війна додала до цього полюсу ще сприйняття життя в Україні як руйнацію. Проте кожна критично мисляча людина намагається нині вибудувати хоч яку-небудь стійку позицію. Відтак позитивний полюс теж демонструє свою сталість та силу – це активна участь у житті країни та відчуття прогресивності попри важкі випробування війни. Також до цього полюсу відносяться відчуття людяності, волі та гідності (Близнюк, Злобіна, 2023).

Виявленню психолінгвістичних моделей експлікації життєвих цінностей українців різного віку (від 18 до 65+) під час широкомасштабної агресії Росії проти України в означений період присвячено дослідження О. Холода. Автор зазначає, що «на четвертому місяці російської агресії проти України дві третини досліджуваних віком від 18 до 55 років повністю (на 100%) змінили парадигму життєвих цінностей ймовірно під впливом медійної медіатизації, що була стимульована російською агресією проти України». (Kholod, 2023b, с. 206).

Означену ідею ми можемо підтвердити власними спостереженнями з позиції кризового консультанта на лінії психологічної підтримки українців, окрім України, у 21 європейській країні. (Palii та ін., 2023). Ціннісні налаштування українців зазнали чималих змін з початком повномасштабної війни.

Незважаючи на популярність означеної тематики, зауважимо, що системних наукових досліджень з цього питання саме після лютого 2022 р. нині обмаль. З огляду на актуальність проблеми й нагальну потребу її розв'язання саме цю прогалину ми намагаємося заповнити.

Метою та завданням статті є висвітлення закономірностей щодо ціннісних пріоритетів українців у період воєнного стану в Україні, а також ознайомлення з результатами пілотного дослідження динаміки цих пріоритетів залежно від віку та приналежності до певних професійних спільнот.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щодо цінностей освітян, то опосередковано про них свідчать результати наших попередніх досліджень, присвячених стратегіям психологічної стійкості. Віра в ЗСУ, у незламність українського духу, в перемогу України – це те, що допомагає освітянам працювати в ці складні часи (Vanit, Merzliakova, 2023). Важливо не тільки розуміти ключові цінності освітян, а й розвивати їх (Мерзлякова, Сабол, 2022).

Методологія дослідження. Дослідження здійснюється в рамках розробленої нами програми «Коди резильєнтності. Психологічна робота з освітянами під час війни». Результати попередніх етапів висвітлено у працях Vanit, Merzliakova, 2023; Paliї, 2023. На цьому етапі ми використовуємо методику «Життєві принципи та цінності», яка є переробленою, скороченою та адаптованою до сучасних реалій версією «Ціннісного опитувальника» Шварца. Вона містить 60 пунктів, з яких 30 стосуються життєвих принципів особистості і ще 30 характеризують психологічні якості особистості. Ці ціннісні орієнтації, у свою чергу, об'єднані в три групи – індивідуальні, соціальні та інтегративні ціннісні налаштування. Дослідження проводилось упродовж 2022-2023 рр. У дослідженні взяли участь 453 особи. Це переважно учасники тренінгів з розвитку резильєнтності, що проводились автором у режимах офлайн та онлайн. За алгоритмом цієї методики мали можливість пройти всі охочі,

оскільки її було викладено у вільний доступ (Життєві принципи ..., 2022).

Результати кількісного аналізу. У таблиці 1 зазначено окремі характеристики вибірки респондентів – вік, приналежність до певної професійної спільноти.

Таблиця 1

Розподіл вибірки за ознаками віку та професійної приналежності

Професійна група	% в загальній вибірці	Вікова група	% в загальній вибірці
Учень	10%	20 та менше років	35%
Студент	25%	21-30 років	27%
Психолог	9%	31-40 років	16%
Вчитель	16%	41-50 років	10%
Керівна чи адміністративна ланка	10%	51-60 років	7%
Інша педагогічна спеціальність	10%	61 та більше років	5%
Інша не педагогічна спеціальність	20%		

Джерело: узагальнено автором.

Як видно з таблиці, переважна частина вибірки – це молоді люди до 20 років (35%), що є учнями та студентами. Серед вікових діапазонів наступну за чисельністю вибірку становлять особи від 21 до 30 років (27%). Отже, більшість респондентів дослідження – це відносно молоді представники суспільства. Половину вибірки становлять учасники наших заходів з розвитку психологічної резильєнтності – студенти (25%) та шкільні вчителі (16%). Інші педагогічні спеціальності становлять 10%. Щодо статі, то переважна кількість респондентів це жінки – 80% і відповідно 20% – чоловіки. Вважаємо також за необхідне зазначити, що дослідження охопило практично всі регіони України. Респонденти є представниками таких регіонів: Київ – 12%; центр і північ України – 63%; схід і південь – 14%; західні регіони – 10%; освітяни за кордоном – 1%.

Результати якісного аналізу. Як уже було зазначено, ціннісно-мотиваційну спрямованість респондентів в найбільш узагальненому вигляді

представлено трьома категоріями налаштувань – індивідуальні, суспільні та інтегративні. У таблиці 2 відображено середні значення показників усіх трьох категорій ціннісних налаштувань для представників різних професійних груп. Мінімальний можливий бал за кожною шкалою – 0, максимальний можливий бал – 40.

Таблиця 2

Середні значення індивідуальних, суспільних та інтегративних налаштувань у різних професійних групах (min=0; max=40)

Професійна група	Індивідуальні налаштування	Суспільні налаштування	Інтегративні налаштування
Вчитель	23,9	22,8	27,2
Психолог	24,8	20,9	25,5
Інша педагогічна спеціальність	23,9	21,4	23,7
Інша не педагогічна спеціальність	23,1	18,8	23,8
Керівна чи адміністративна ланка	21,8	19,5	23,4
Студент	24,1	19,5	24,2
Учень	23,6	20,1	24,0
<i>Середнє</i>	23,6	20,3	24,7

Джерело: узагальнено автором.

Як видно з таблиці 2, всі види налаштувань для різних професійних груп містяться в діапазоні середнього рівня – між 20 і 30 балами. Найвище середнє значення має показник інтегративних налаштувань, що охоплює такі складові, як соціальна культура, духовність, зрілість, безпека та екологія. Професійні групи, де такі налаштування мають найбільше значення – це група шкільних учителів та психологічна спільнота. Індивідуальні налаштування мають дещо нижчий показник, що переважає серед інших у професійній групі вчителів та студентів. Складовими індивідуальних налаштувань є самовизначення, стимулювання, мотивація, досягнення, насолода. Найменші значення виявлено для суспільних налаштувань. Найвищий показник серед інших професійних груп показника суспільних налаштувань стосується вчителів. Одночасно всередині цієї групи показник суспільних налаштувань нижчий від двох інших показників інтегративних та індивідуальних налаштувань. Складові суспільних

налаштувань – це соціальність, соціальний вплив, обмежувальний конформізм, підтримка традицій. З таблиці 2 видно, що найменш впливовими зазначені суспільні налаштування є в групах представників не педагогічних спеціальностей, студентів та адміністративної ланки.

На основі цих даних можна зробити попереднє припущення, що суспільні налаштування, які передбачають певний конформізм та вірність традиціям, стають дедалі менш популярними в суспільстві. Професійна група, яка переважно підтримує такі налаштування – це вчителі. Разом з тим «агентами змін» виступають представники непедагогічних спеціальностей, керівники і студенти. Студенти мають більш високі індивідуальні налаштування, як і група психологів. Це свідчить про підвищений інтерес молоді до власного внутрішнього світу, професійного й життєвого самовизначення та самореалізації. Загальну тенденцію переваги інтегративних налаштувань очолює група вчителів. Це опосередковано свідчить про резонанс у сфері ціннісних орієнтацій між освітньою системою та іншими професійними групами.

Простежимо, як різні ціннісні налаштування змінюються з віком. Графіки на рис. 1 та рис. 2 наочно демонструють динаміку індивідуальних, суспільних та соціальних налаштувань з підвищенням віку респондентів. Для кращої візуалізації на вертикальну вісь винесено не всю можливу шкалу балів (від 0 до 40), а лише той діапазон балів, що отриманий у процесі дослідження.

Перше, що ми бачимо в графіках динаміки ціннісних налаштувань залежно від віку респондентів, – це незначне зниження середніх показників усіх трьох категорій ціннісних налаштувань із наближенням до вікової позначки 40 років. Можливо, графіки відображають відому кризу середнього віку, про яку йдеться у багатьох дослідженнях. Цікаво, що індивідуальні налаштування залишаються майже на тому самому рівні після цього складного вікового періоду. Одночасно показники суспільних та

інтегративних налаштувань піднімаються вгору. Таке спостереження дає

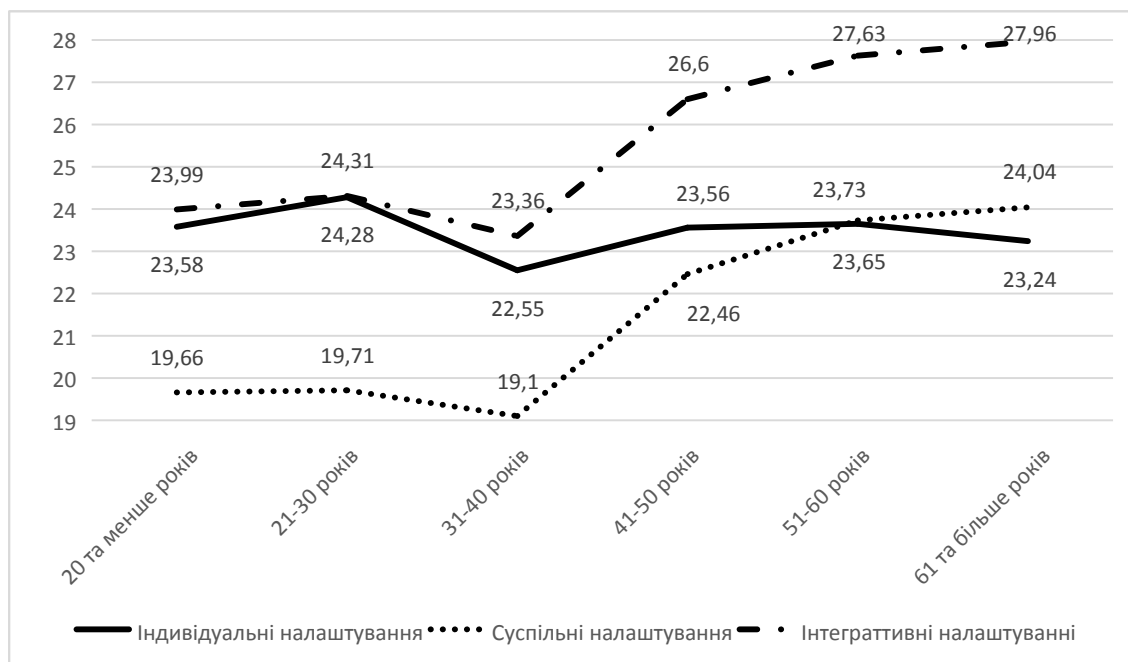

Рис. 1. Динаміка ціннісних налаштувань залежно від віку респондентів. Джерело: узагальнено автором.

змогу зробити припущення щодо зростання важливості колективних, суспільних цінностей після проходження кризи середнього віку. Також помітно, що інтегративні налаштування лідирують у всіх вікових періодах. Щодо суспільних налаштувань, то їх показник постійно залишається найменшим, і лише після 60 років суспільні налаштування переважають над індивідуальними.

Ми провели також кореляційний аналіз взаємозв'язків ціннісних налаштувань від віку респондентів за допомогою методу непараметричних кореляцій із застосуванням коефіцієнта Спірмена. Аналіз показав кореляційний зв'язок на рівні високого ступеня значущості (0,01) для показників суспільних налаштувань (0,172**) та інтегративних налаштувань (0,165**).

Для кращого розуміння того, що саме відбувається з віком для різних ціннісних налаштувань, переглянемо графіки окремих складових кожного налаштування.

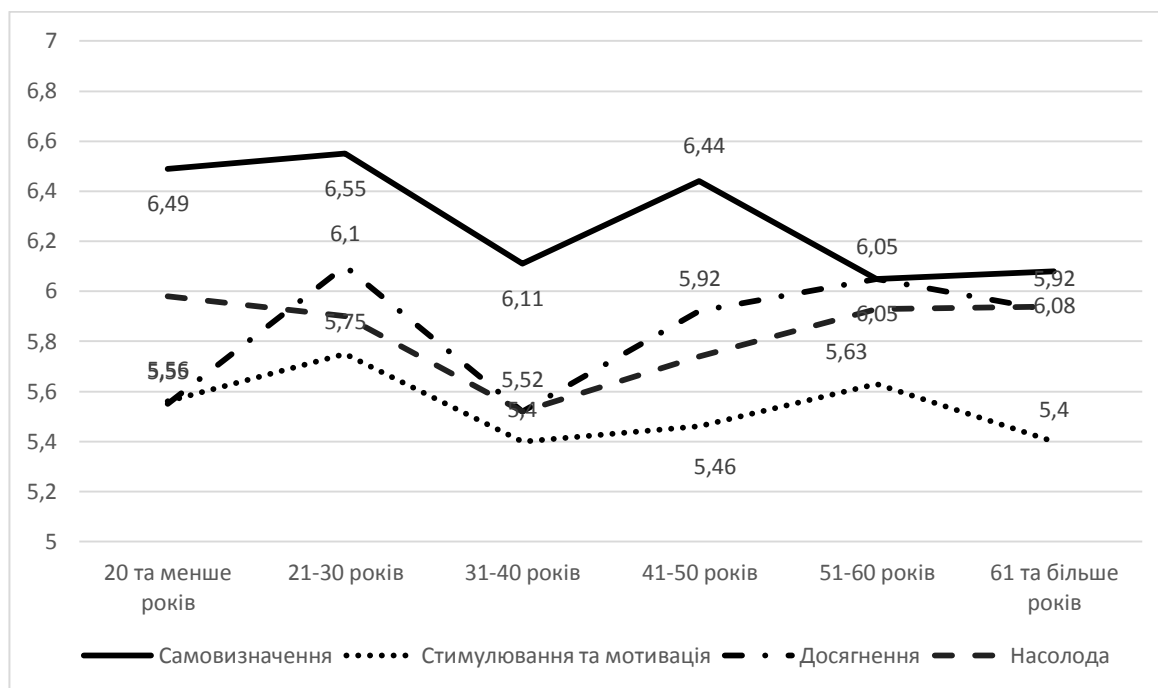

Рис. 2. Динаміка індивідуальних налаштувань залежно від віку респондентів. Джерело: узагальнено автором.

Перше, що ми бачимо під час перегляду графіків – це перевага складової «самовизначення» практично на всіх вікових проміжках. Лише після 50 років показники цієї складової вирівнюються за значенням з показниками «Досягнення» і «Насолода». При цьому всі три показники мають незначне зниження в період 40 років. Тобто можна говорити про вплив кризи середнього віку на незначне зниження показників індивідуальних налаштувань. Додамо, що за кореляційним аналізом визначено кореляційний зв'язок з віком респондентів лише індивідуальне налаштування «Самовизначення» на рівні 0,05 – r -Спірмена дорівнює $-0,89$. Тобто можна припустити вплив важливості самовизначення з віком (зворотний кореляційний зв'язок), що видається цілком логічним. Одночасно з віком спостерігається підвищення ролі налаштувань на досягнення та насолоду. Складові «Стимулювання та мотивація» має найнижчі показники по всій шкалі віку, а динаміка вікових змін майже не помітна.

Щодо складових суспільних налаштувань, то динаміку їх змін

залежно від віку респондентів відображено на графіку (рис.3).

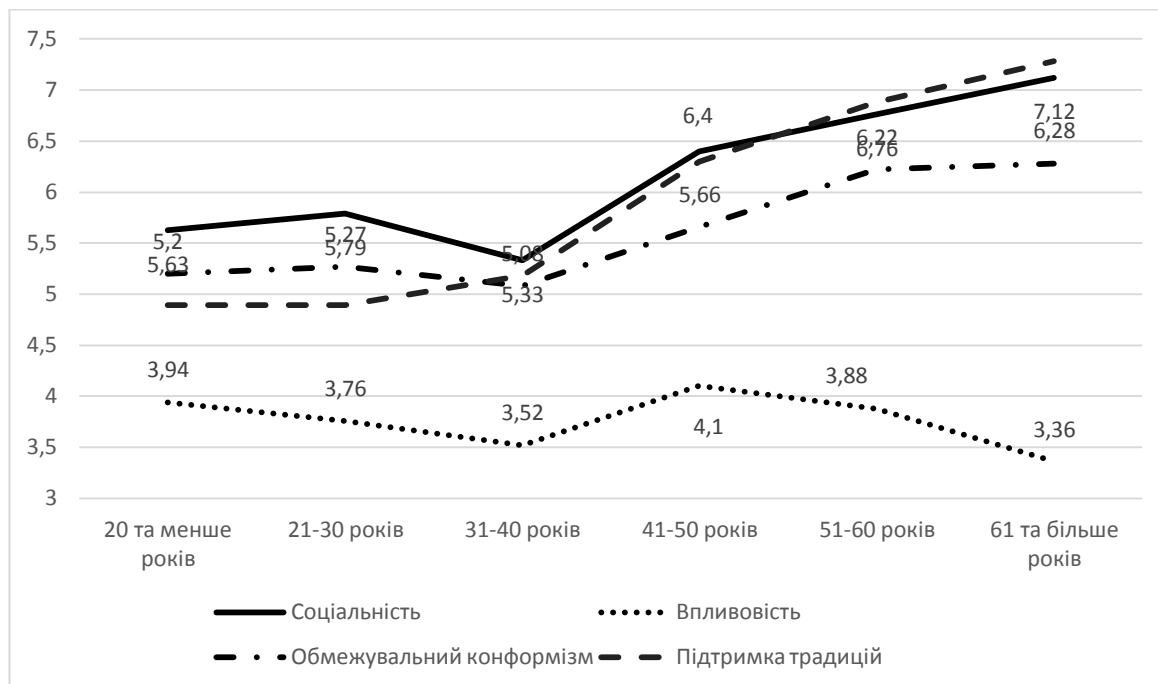

Рис. 3. Динаміка суспільних налаштувань залежно від віку респондентів.
Джерело: узагальнено автором.

Як бачимо з графіка лідером серед соціальних налаштувань є складова «Соціальність». Динаміка складових «Підтримка традицій» та «Обмежувальний конформізм» є майже однаковою. Слід зазначити, що виявлено кореляційний зв'язок на рівні значущості 0,01 для зазначених трьох складових – «Соціальність» (r -Спірмена дорівнює 0,141), «Підтримка традицій» (r -Спірмена дорівнює 0,270) та «Обмежувальний конформізм» (r -Спірмена дорівнює 0,122). Тобто з підвищенням віку респондентів підвищується значення цих ціннісних налаштувань. Щодо складової «Впливовість», то вона є найменшою серед інших показників соціальних налаштувань і практично не змінюється з віком. Можливо, така стабільність пов'язана зі специфікою вибірки – для молодих людей це переважно учні чи студенти, для більш старших – це високий відсоток освітян.

Графіки на рис. 4 демонструють вікову динаміку інтегративних налаштувань.

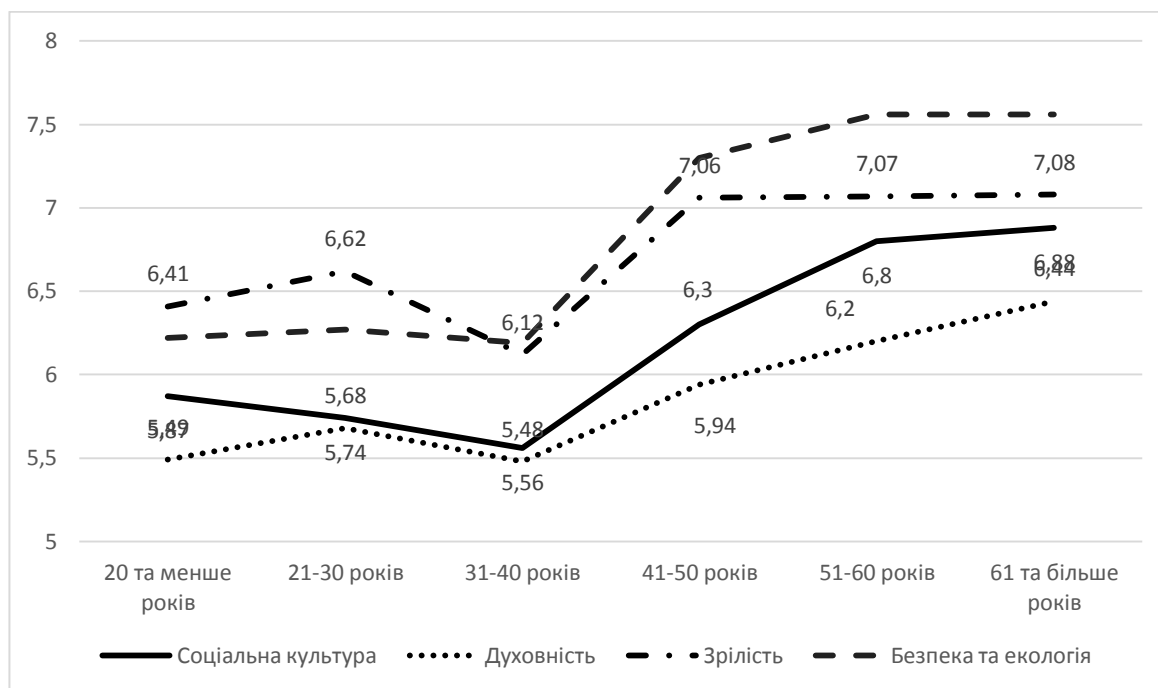

Рис. 4. Динаміка суспільних налаштувань залежно від віку респондентів. Джерело: узагальнено автором.

Цікаво, що для молодих людей (до 40 років) лідером є складова «Зрілість». Далі на перше місце виходить складова «Безпека та екологія». Складові «Соціальна культура» і «Духовність» мають схожу динаміку та зіставлені за значеннями. Кореляційний зв'язок з показниками віку виявлено для складової «Безпека та екологія» на рівні значущості 0,01 (r -Спірмена дорівнює 0,206). Для інших складових на рівні значущості 0,05: «Зрілість» – r -Спірмена дорівнює 0,92; «Соціальна культура» – r -Спірмена дорівнює 0,92), «Духовність» – r -Спірмена дорівнює 0,11). Отже, всі складові інтегративних налаштувань мають високий вплив з віком. Зрілість і відчуття безпеки є найважливішими налаштуваннями для всіх вікових груп.

Що стосується гендерних відмінностей, то чоловіки мають дещо вищі середні значення за такими ціннісно-мотиваційними орієнтаціями, як активність, мотивація, впливовість. Жінки мають вищі показники за такими ціннісно-мотиваційними налаштуваннями, як насолода, соціальність, підтримка традицій, духовність, зрілість, безпека та екологія. Майже однаковими є середні значення для вибірки чоловіків і жінок за такими

складовими ціннісних налаштувань як самовизначення, досягнення, обмежувальний конформізм, соціальна культура.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що опитування, аналіз та візуалізацію результатів проведено за допомогою цифрових технологій.

На основі здобутих результатів можна констатувати, що інтегративні налаштування, що містять такі складові, як соціальна культура, духовність, зрілість, безпека та екологія, є найважливішими для всіх вікових груп респондентів. Після 40 років показники таких налаштувань помітно зростають. Професійними групами, в яких такі налаштування мають найбільші показники, є вибірка вчителів і психологів.

Індивідуальні налаштування, що охоплюють складові самовизначення, стимулювання, мотивації, досягнення, насолоди, мають приблизно однакові показники для всіх вікових груп. Щодо професійних груп вибірки, то найбільш індивідуальними є налаштування в групах вчителів і студентів.

Для суспільних налаштувань, які мають найменші показники в цілому, характерним є певна вікова динаміка підвищення показників з віком, особливо після 40 років. Професійною групою, в яких таких налаштувань виявлено найбільше, є шкільні вчителі. Криза середнього віку впливає на ціннісні налаштування респондентів, що помітно за більшістю показників ціннісних налаштувань.

Найважливішими для всіх професійних і вікових груп є такі ціннісно-мотиваційні спрямованості: самовизначення (індивідуальні налаштування), соціальність (суспільні налаштування) та зрілість (інтегративні налаштування). Тобто переважна більшість респондентів бажають визначити власне місце і роль у суспільстві й усвідомлено це реалізувати. Щодо гендерної відмінності ціннісних налаштувань, то для чоловіків більш важливими є активність, мотивація, впливовість, а жінки частіше орієнтовані на соціальність, безпеку, екологію, зрілість, духовність, уміння насолоджуватись життям.

Перспективою подальших досліджень може бути питання впливу ціннісних налаштувань українців на їхню здатність опиратися стресу війни та долати його.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Близнюк, Є., Злобіна, О. (2023, 24 серпня). Активність. Людяність. Воля. Гідність. Як змінилося життя українців за роки Незалежності. *Українська правда*. <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/08/24/7416920/>
- Життєві принципи та цінності*. (2022). Online Test Pad. <https://onlinetestpad.com/ua/test/1662307-zhittevi-principi-ta-cinnosti>
- Загородній, М. (2022, 24 серпня). Які життєві цінності важливі для українців? Опитування. *Українська правда*. *Життя*. <https://life.pravda.com.ua/society/2022/08/24/250154/#:~:text=Однак%20такі%20цінності,%20які%20самостійність,%20конформізму,%20універсалізму%20і%20доброти.>
- Мерзлякова, О., & Сабол, Д. (2022). КОДи життєстійкості. Психологічна робота з освітянами під час війни. *Простір арт-терапії*: зб. наук. праць, 1 (31), 62–74. <https://lib.iitta.gov.ua/736360/1/VNIASO-AHSEduSci-RB17-2023-110-124.pdf>
- Світове дослідження цінностей 2020 в Україні*.| Український центр європейської політики. (б. д-а). *Український центр європейської політики*. <https://ucerp.org.ua/doslidzhennya/world-values-survey-2020-in-ukraine.html>
- Banit, O., & Merzliakova, O. (2023). Identification the key strategies of resilience of Ukrainian teachers in the conditions of war. *EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society*, (1), 4–23. <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2023.1.01>
- Kholod, O. (2023). Psycholinguistic Models of Explanation Vital Values of Ukrainians. *PSYCHOLINGUISTICS*, 33(1). <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2023-33-1-190-211>
- Palii, V., Velykodna, M., Pereira, M., McElvaney, R., Bernard, S., Klymchuk, V., Burlachuk, O., Lupis, A. A., Diatel, N., Ireland, J. L., McNeill, K., Scarlet, J. L., Jaramillo-Sierra, A. L., Khoury, B., Sánchez Munar, D. R., Hedlund, S. L., Flanagan, T., LeBlanc, J., Agudelo Velez, D. M., & Gómez-Maquet, Y. (2023). The experience of launching a psychological hotline across 21 countries to support Ukrainians in wartime. *Mental Health and Social Inclusion*. <https://doi.org/10.1108/mhsi-04-2023-0040>
- Pachkovskyy, Y. (2022). Spiritual values of university students in contemporary Ukrainian society: a sociological discourse. In *Metamorphoses of Religion and Spirituality in Central and Eastern Europe* (pp. 159–174). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003271994-14>
- Ukrinform. (2022, 25 жовтня). Людське життя вважають найвищою цінністю 92% українців. *Укрінформ – актуальні новини України та світу*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3600903-ludske-zitta-vvazaut-najvisou-cinnistu-92-ukrainciv.html>

REFERENCES

- Blyznyuk, YE., Zlobina, O. (2023, August 24). Aktyvnist. Lyudyanist. Volya. Hidnist. Yak zminylosya zhyttya ukrayintsiv za roky Nezalezhnosti. *Ukrayinska pravda*. <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/08/24/7416920/> [in Ukrainian].
- Zhyttievi pryntsyupy ta tsinnosti*. (2022). |Online Test Pad.

- <https://onlinetestpad.com/ua/test/1662307-zhittevi-principi-ta-cinnosti> [in Ukrainian].
- Zahorodniy, M. (2022, August 24). *Yaki zhyttyevi tsinnosti vazhlyvi dlya ukrayintsiv? Opytuvannya. Ukrayinska pravda. Zhyttya.* <https://life.ppravda.com.ua/society/2022/08/24/250154/#:~:text=Однак%20такі%20цінності,%20які%20самоствітність,%20конформізму,%20універсалізму%20і%20доброти> [in Ukrainian].
- Merzliakova, O., Sabol, D. (2022). KODy zhyttestytkosti. Psykholohichna robota z osvityanamy pid chas viyny. *Prostir art-terapiyi: zbirnyk naukovykh prats*, 1 (31), 62–74. <https://lib.iitta.gov.ua/736360/1/VNIASO-AHSEduSci-RB17-2023-110-124.pdf> [in Ukrainian].
- Svitove doslidzhennya tsinnostey 2020 v Ukrayini.* | Ukrainyskyi tsentr yevropeiskoi polityky. (n. d.). Ukrayynskyi tsentr yevropeiskoi polityky. <https://ucep.org.ua/doslidzhennya/world-values-survey-2020-in-ukraine.html>. [in Ukrainian].
- Banit, O., & Merzliakova, O. (2023). Identification the key strategies of resilience of Ukrainian teachers in the conditions of war. *EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society*, (1), 4–23. <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2023.1.01>.
- Kholod, O. (2023). *Psycholinguistic Models of Explanation Vital Values of Ukrainians.* *Psycholinguistics*, 33(1). <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2023-33-1-190-211>.
- Palii, V., Velykodna, M., Pereira, M., McElvaney, R., Bernard, S., Klymchuk, V., Burlachuk, O., Lupis, A. A., Diatel, N., Ireland, J. L., McNeill, K., Scarlet, J. L., Jaramillo-Sierra, A. L., Khoury, B., Sánchez Munar, D. R., Hedlund, S. L., Flanagan, T., LeBlanc, J., Agudelo Velez, D. M., & Gómez-Maquet, Y. (2023). The experience of launching a psychological hotline across 21 countries to support Ukrainians in wartime. *Mental Health and Social Inclusion.* <https://doi.org/10.1108/mhsi-04-2023-0040>.
- Pachkovskyy, Y. (2022). *Spiritual values of university students in contemporary Ukrainian society: a sociological discourse.* In *Metamorphoses of Religion and Spirituality in Central and Eastern Europe* (pp. 159–174). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003271994-14>.
- Ukrinform. (2022, 25.10). *Liudske zhyttia vvazhaiut naivysshchoiu tsinnistiu 92% ukraintsv.* *Ukrinform – aktualni novyny Ukrainy ta svitu.* <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3600903-ludske-zitta-vvazaut-najvisou-cinnistu-92-ukrainciv.html> [in Ukrainian].

Olena Merzliakova,

Ph.D., Senior Researcher of Department of Scientific
Information-Analytical Support of Education of V. O. Sukhomlynskyi
State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-4035-9144

e-mail: olena.merzliakova@gmail.com

VALUE-MOTIVATIONAL ORIENTATION OF UKRAINIANS IN THE MILITARY CONDITIONS OF THE DIGITAL SOCIETY

Abstract. The article highlights the results of a pilot study of the value-motivational orientation of Ukrainians in the military conditions of the digital society. The regularities regarding the value positions of Ukrainians and their dynamics depending on age and belonging to certain professional communities have been revealed. It was found that the integrative settings, which include the

components: social culture, spirituality, maturity, safety and ecology, are the most important components for all age groups of respondents. After 40 years, the indicators of such settings increase noticeably. Professional groups where such settings have the highest rates are a sample of teachers and psychologists. Individual settings, including the components of self-determination, stimulation and motivation, achievement, enjoyment, have approximately the same indicators for all age groups. Regarding professional groups, the highest rates of individual settings are found in the groups of teachers and students. Societal value-motivational settings, which have the lowest rates overall, have some age dynamics of increasing rates after age, especially 40 years. School teachers are the professional group where such a setting is found the most. The midlife crisis affects respondents' value settings.

This is noticeable by the greater number of indicators of value settings. The most important for all professional and age groups are the following value-motivational orientations: self-determination (individual settings), sociability (societal settings) and maturity (integrative settings). That is, the vast majority of respondents want to change their own place and role in society and consciously implement it. Regarding the gender difference in value settings, for men there is more activity, motivation, influence; more often, women are oriented towards sociality, safety and ecology, maturity, spirituality, the ability to enjoy life. The research uses the "Life Principles and Values" methodology, which is a modified, shortened and adapted to modern realities version of Schwartz's "Value Questionnaire". The survey, analysis and visualization of the results is carried out with the help of digital technologies.

Keywords: values, motivation, Ukrainians, war, digital society.